

KÜLÖNKIADÁS

NÁDI SUTTOGÓ

SZÉPVÍZ KÖZSÉG HAVILAPJA

II. ÉVFOLYAM, 6. SZÁM, 2012. JÚNIUS

SZÉPVÍZ MONDÁJA

Akkoriban történt, amikor a kövek még lágyak voltak, hogy a kunok óriási tömegekben özönlöttek az országba, pusztítva, rabolva és rabszjira fűzve az útba eső falvak lakóit. Amint a magyarok királya, Szent László hírére vette, azonnal hadra kelt és a kunok ellen vonult. Hatalmas termetével kimagaslott vitézei közül, és oly bátran harcolt, mint egy oroszlán. Nem is tudtak a kun seregek ellenállni a magyaroknak, megfutamodtak. A nagy király pedig Kicsi Pogányhavasnál, az egyik véres ütközet helyén hálaimát mondott az ég urának, és emlékkápolnát építtetett. Azután pedig táltos lovával leugratott a völgybe, hol a lezúgó tiszta patakban lovát megitatván, azt mondá követőinek: „Mily Szépvíz”. Azóta nevezik a patak mellé épült falut Szépvíznek. A szikla pedig, amelyről nagy királyunk lova nekirugaszkodott az ugrásnak, ma is őrzi a patkónyomokat. (**ORBÁN BALÁZS** és **LENGYEL DÉNES** nyomán)

ÉLŐ LEGENDA

A Nádi Suttogó különkiadása a Kicsi Pogányhavason található Szent László emlékhely június 27-i, Szent László napján történő felszentelése alkalmából jelenik meg. Az emlékhely kialakításával szeretnénk tisztelni Szépvíz falu védőszentje, Szent László királyunk előtt, akinek nagyságát, jelentőségét, szerepét közösségünk életében nem lehet eléggé hangsúlyozni.

Településünkön emberemlékezet óta apáról fiúra száll a nagy király iránti tisztelet hagyománya. Eredete ugyan a múlt homályába vész, de a legenda él, fennmaradt, eleink szájáról szájra adva örökítették át, később papírra vetették. Szépvíz lakói magukénak érzik mind a mai napig.

Templomunk és önálló egyházközségünk viszonylag fiatal, annál régebbi és mélyebb a Szent László iránti tisztelet. Településünk névadását neki tulajdonítjuk, Ő a védőszentünk, templomunkat az ő tiszteletére szentelték fel.

Tudjuk, hogy a Kicsi Pogányhavason valamikor Szent László kápolna állt, hogy ott van Szent László köve, ott fakad a forrás, ami szintén a legendához kötődik. Ismereteink szerint, 1744-ig búcsús misét is tartottak ott.

Néhány mondatban leírom, hogyan is juttunk az idén június 27-én felszentelendő emlékhely kialakításáig. Amint önök közül többen tudják, 2006-ban fogalmazódott meg a gondolat, a mai Szent László tér rendbetétele alkalmából, hogy meg kellene jeleníteni a faluhoz fűződő legendát. Így alakult ki a tér a mai formájában, a térrendezés részeivel, amelyek jelképesen a legenda egyes elemeit ábrázolják. *(folytatás a 3. oldalon)*

FERENCZ TIBOR
polgármester

SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY

A magyar kereszténység eszménye Szent László. Benne virágzott ki jellemző típusa a magyar kereszténység. Benne forrt össze a keresztény szentség a nemzeti szellemmel. Addig a kereszténység idegen földbe ültetett fa volt. Öntözte azt István király könnyeivel, a hithirdetők keresztvízzel, a vértanúk vérükkel, meg is fogamzott, de még nem gyökeresedett meg. A kereszténység még nem volt magyar. A magyar életet, a magyar eszményt kellett tehát kereszténnyé tenni, hogy ez nyissa meg a nép szívét.

Ez a magyar eszmény Lászlóban lett kereszténnyé és szentté. Szent László nem tanít, ő nem apostol, de ő küzd, harcol és győz a kereszténységért. A nép hajlamait, harci hagyományait, bátorságát, vitézségét helyezi előtérbe és ezzel vezeti be az Egyházat a magyar népeletbe. A népnek ugyanis a hős, a dalia, a vitéz harcos tetszik. A régi vitézséget Szent László hozta

ismét előtérbe, dicsimnuszt zeng róla a legendák sokasága.

László király vallásos, buzgó, szent de ugyanakkor Árpádra és Bulcsúra emlékeztet. Életét harcok töltik ki, küzd német, görög, besenyő, kun ellen. A csatákban ő áll elől, jelenléte a győzelem biztosítéka és Isten kegyelmének záloga. László szent harcos, ezért csodák sokasága veszi körül, kardjában természetfeletti erő is megnyilatkozik. Kettéhasadt a sziklabérc, hogy a keletkező örvény elválassza üldözőitől, arany-ezüst értéktelen kövé változik, hogy vitézeit el ne vonja az ellenség üldözésétől, László röpíti el a nyilvesszót, mely mikor leesik megmutatja a dögvesz ellen Szent László fűvét.

Íme, Szent László dicsőséges alakja rámutat a nemzeti életben érvényesülő vallásosságra. A vallás élet legyen, nemzeti élet is legyen.

GÁBOR ZOLTÁN
plébános

A KÁPOLNA OLTÁRKÉPE

Sajnos, a korabeli dokumentumok nem tesznek említést a pogányhavas Szent László kápolna berendezéseiről, felszereléséről. Így csak a véletlennek köszönhetően került elő feljegyzés az oltárképről, amelyet több más értéktárggyal együtt a csikszentmiklósi templomban helyeztek el, feltételezhetően még a kápolna teljes tönkremenetele előtt.

A kápolna Szent László képéről egy 1869-ben készült vizitációs jegyzőkönyv tesz először említést. A dokumentum szerint a kápolna tönkremenetele előtt az oltárkép a

csikszentmiklósi templomba került át. Ez a feltevést erősíti meg a csikszentmiklósi templom Ft. Bálint Lázár által 1876-ban készített leltára (amely a Gyulafehérvári Érseki Levéltárban található). Ennek a leltárnak a hatodik pontjában a következőket olvashatjuk: „A templom deli oldalán nyíló ajtó bemenetelénél oltár alakú kőfalon állt a Szt. László képe, mely az úgynevezett Pogányhavasán állítólag létezett kápolnából hozhattak ide.”

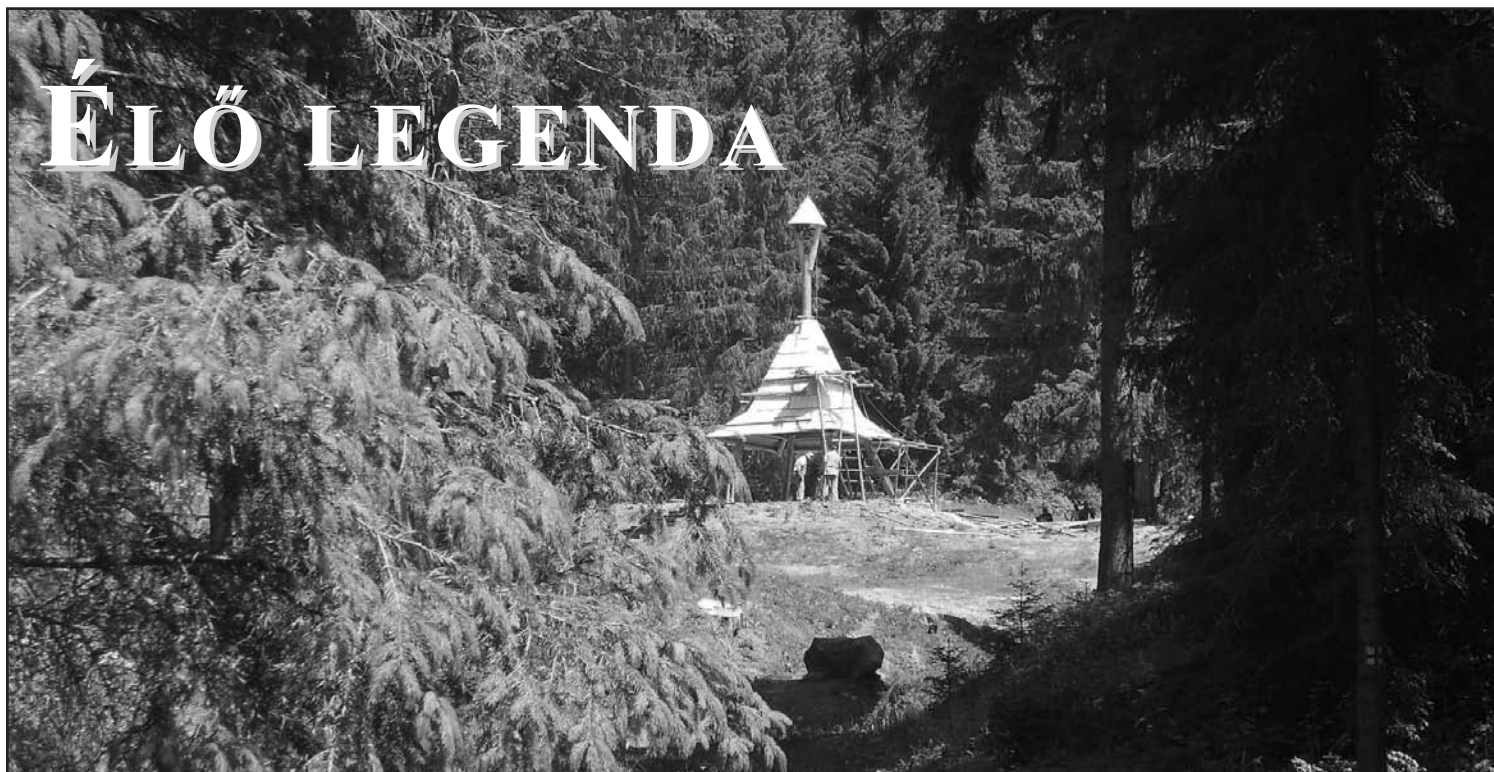
Ez az oltárkép tehát a templom déli oldalán volt látható. Ezt a képet még 1896-ban Szádeczky Lajos történész is látta, aki átutazóban járt a templomban. „Szik-Szent-Miklóson

megnéztem a régi templomot, melyben többek között szent László király csatabárdos képe látható fára festve. A levéltárban egyházi kéziratokat, Mária Terézia rendeleteit láttam.” – jegyezte fel 1896. december 20-án. Ennek az oltárképnek a további sorsa ismeretlen. Egyik feltételezésünk szerint a csikszentmiklósi templom 1900–1901 között történt renoválása során kerülhetett ki a templomból. Az értékes oltárképre vonatkozó ismeretek feltárása a jövő kutatóinak a feladata marad.

GÁL HUNOR

Részlet A pogányhavas Szent László kápolna története című írásból

ÉLŐ LEGENDA

– folytatás az 1 oldalról –

2009-ben mindezt megkoronázta Bocskay Vince szobrászművész alkotása, nagy királyunk egész alakos szobra, amely egyedülálló a maga nemében a Kárpát-medencében. 2010-ben felkértem Botár Istvánt, a Csíki Székely Múzeum régészét a régészeti feltárások elvégzésére a majdani Szent László emlékhelyen. A kápolnaromok előkerültek az egykori országút mellett és a régész megállapította, hogy a kápolna valószínűleg az 1600-as években épült fogadalmi kápolnaként.

Először úgy gondoltuk, hogy jó lenne a kápolnát újjáépíteni. Bizottságot hoztunk létre és felkértük falunk szülöttjét, Bogos Ernő építésszt, hogy

öntse formába elképzelésünket. A szakember véleménye szerint a régi romokat inkább restaurálni kell és nem eltakarni egy új épülettel, így döntöttünk a romok konzerválása és egy új harangláb megépítése mellett, amelynek tervét Bogos Ernő el is készíttette. A harangláb építési munkálatainak vezetője Parányi (Balla Gergely) építőmester volt, aki kiváló munkát végzett. Támogatást nyújtott ugyanakkor a Szépvízi Közbirtokosság is. Közös munkával, kalákában építettük meg az emlékhelyet, falutársaink részvételével. Ezúton köszönöm meg mindannyiuknak az értékes segítséget!

Kaptunk egy örökséget, azt ápoltuk, fejlesztettük, bővítettük és tovább

adjuk utódainknak. Ezt tettük, tesszük Szent László-i sziklahittel, mert ez összetartozásunk, megmaradásunk záloga.

Reményeim szerint az elkövetkező években sokan fogják felkeresni a Szent László emlékhelyet, annál is inkább, mert a régi országút, amely mellett áll a Mária útnak is része. Ugyanakkor a régi pünkösdi búcsújáró útvonal is visszakerülhet ide, eredeti helyére.

Megtiszteltetésnek és eddigi erőfeszítéseink elismerésének tekintem, hogy az emlékhelyet főtisztelendő és nagyméltóságú Dr. Jakubinyi György érsek úr szenteli fel. Az ünnepségen jelen lesznek olyan magyarországi és erdélyi települések képviselői is, amelyek valamilyen módon – nevükben, legendáikban, vagy freskóikban – Szent Lászlóhoz kötődnek. De munkánk legnagyobb elismerése az lesz, ha községünk lakói minél nagyobb számban jelennek meg az emlékhely felszentelési ünnepségén.

Szépvíz neve mindig kötődött Szent László királyunk nevéhez és úgy hiszem, az élő legenda ápolása ezt tovább fogja erősíteni.

FERENCZ TIBOR

polgármester

A ROMEMLÉK ÉS KÖRNYÉKE

A kápolna helyét, amelynek környékén századokkal ezelőtt miséztek, benőtte az erdő, s már-már feledésbe ment, amikor 2007-ben a Szépvíz és Szent László című film forgatása, és a mai emlékhely környékének megtisztítása alkalmával idős szépvíziek útmutatásai nyomán sikerült Kosza Antal régésznek azonosítania. Ugyanebben az évben elkészült a Rubin stúdió filmje is Daczó Katalin szerkesztésében, amely felidézte a legendát és bemutatta annak a valósággal való kapcsolatát. A kápolnaromok régészeti feltárását 2010-ben végezte el Botár István, a Csíki Székely Múzeum régésze. Az ásatások eredményének ismeretében több elképzelés is volt a kápolna környékének elrendezéséről.

„Az első vázlatokra azt írtam rá, hogy Szent László romemlék – emlékszik vissza Bogos Ernő építész, az emlékhely tervezője. – A régészeti feltárás következtetése nyomán fogal-

A romok helyének azonosítása 2007-ben

mazódott meg, amikor valamit kellett kezdeni ezekkel a romokkal, hogy mi az, amit be kellene mutatni, milyen formában. Fontosnak tartottam minél hitelesebben bemutatni az embereknek a megmaradt romemléket, és azt, hogy ne próbáljunk meg köréje egy újabb legendát felépíteni Szent Lászlóval kapcsolatban. Ezért a tervezés során két elképzelés körvonalazódott magának a romemléknek a bemutatására. Az egyik az az, hogy a romokat megtartva, konzerválva a helyszínen, ott ahol előkerültek próbáljuk meg kiegészíteni, illetve a ká-

polna tömegét egy más anyagból (eredetileg kőből volt), például fából rekonstruálni.

Ezt az elképzelést azért nem tartottam megvalósíthatónak, mert nem volt az eredeti épületről elegendő adatunk: milyen lehetett a formája, mivel volt földve... Maximum analógiák alapján lehetett volna következtetni és megpróbálni valamilyen rekonstrukciót elvégezni.

Készítettünk erre is vázlatokat, de több megbeszélést is tartottunk a polgármester, a plébános úr, a közbirtokosság és műemlékvédelem szakembereivel, és így pontosítódott a másik elképzelés, mégpedig az, hogy tartsuk meg magukat a romokat abban a formában ahogy vannak, konzerváljuk őket, mutassuk be, itt volt, ilyen volt a formája, nem többet, mint amennyi adat pillanatnyilag rendelkezésünkre áll, és valahová melléje építsünk egy haranglábat ami tulajdonképpen az egyre nagyobb érdeklődésre számon tartó helyre is felhívja a figyelmet, távolról is látható. Ennek a haranglábnak több funkciója van, egyrészt egy misézőhely, másrészt figyelemfelkeltő hely és valamilyen formában összhangban van a kápolnával, a kápolnaromokkal és egy méltó emlékhelyet biztosít Szent László számára.” – mondta Bogos Ernő. (D. K.)

A Szépvíz és Szent László film egyik jelenete

CSÍKSZÉPVÍZ HAVASI KÁPOLNÁI

(...) A Pogányhavas alsó, kisebbik csúcsán (Kicsi Pogányhavas) álló kápolna kutatása izgalmas feladatnak tűnt, hiszen abban bízunk, hogy sikerül egy olyan korai objektumot feltárni, amely nem csak Szépvíz helytörténethez szolgáltat új adatokat, de a csíki középkori kápolnák, illetve a pünkösdi búcsú eredetének vizsgálatához is érdemi információkkal szolgál. A kápolna kutatását a helyi polgármesteri hivatal kezdeményezte és a szépvízi közbirtokosság is támogatta.

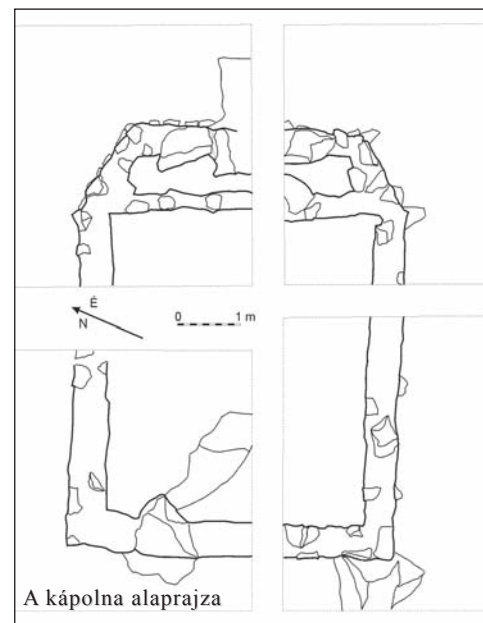
A kutatást 2010 tavaszán erdőirtás előzte meg, amelynek során a halom-szerű helyszín környékén kivágták és eltakarították a kisebb-nagyobb fákat. Az alapos tisztogatás ellenére a kápolna körvonalait mindössze a keleti, szentély részen lehetett érzékelni, ahol a felszín határozott szintkülönbséget mutatott. Kőépületre a kiforduló gyökerek között gyűjthető habarcsmorzsa utalt. A vélt szentélyhez igazodva tűztük ki a négy szelvényt, amelyek eredetileg 4×4 m-es alapterülettel, és 50 cm-es tanúfalakkal terveztünk, de egy nagyobb tuskó és gyökér, illetve az ott meghúzódó darázs-fészek miatt úgy módosítottunk, hogy az északi szelvények között 1 m-es tanúfalat hagytunk, így délnyugati szelvényünk mérete 4,5 m hosszúra nyúlt. A gyepréteg eltávolítása után egyértelművé vált, hogy az erdő által visszahódított felületen kevés olyan részlet maradhatott meg, ahol bolygatatlan részekkel számolhatunk, hiszen a fák gyökerei nem csak a járósínteket, de olykor a falakat is átszöttek. Ezen a helyzeten súlyosbított a kápolna romjainak durva bontása, amely kompakt omladékkal töltötte fel a belsejének nagy részét. Ennek ellenére hamar világossá vált, hogy Orbán leírásától eltérően, a kápolna szentélye sokszögzáródású, melynek keleti falához (nem a sarkokon!) az építéssel egyidős támpillér

támaszkodik. A hajóval azonos szélességű szentély formája azonban nem hasonlít az ismert csíki középkori kápolnák szentélyéhez, a rézsűs oldalak jóval rövidebbek a keleti zárófalnál, így formája meglehetősen nyomott. A kápolna külső hossza: 650 cm, szélessége: 520 cm.

A falakat a legtöbb helyen közvetlenül a magasan jelentkező sziklás altalajra alapozták, másutt a korabeli járósíntől 20–30 cm-re bemélyedő alapárkot ástak. A szentélynél kiugró alapozási lábazat is megfigyelhető volt. A fél méter vastagságú falakat sok meszet tartalmazó habarccsal rakták, amelybe olykor valószínűleg sziklatömböket is belefoglaltak, nem törődve azzal, hogy ezzel néhol megbontják a felmenő falsíkok vonalát is. Szintén szokatlan megoldás, hogy a szentély keleti felét elfalazták, és így a belső tér négyszögű lett (ennek mérete: 470×410 cm), úgy, hogy hatalmas kőtömböket magába foglaló külső szentélyfal és a belső egyenes fal között üreg maradt. A felmenő, belső fal magassága és szélessége, illetve az utólagos összekötésre utaló jelek hiánya miatt kizárható, hogy itt csupán egy lépcsőfok, vagy széles oltárasztal húzódott volna, a belső teret már eleve így tervezték.

A kápolna belsejében a padlón az egyenetlenségeket a hajóban agyaggal, a szentély felé eső részen habarcsos morzsalékkal töltötték fel, de jól megfogható, egyenes járósíntet csupán a kápolna középső részén sikerült lokalizálni, másutt az omladék közvetlenül a sziklás altalajon terült el.

A szórványosan előkerülő zsindelek arra utalnak, hogy a kápolnát zsindelettel fedte, és a járósínről, illetve alóla gyűjtött kerámiatöredékek alapján építése nem valószínű a 17.

század előtt. A fentiek alapján a kápolnát olyan fogadalmi, vagy magánkápolnának gondoljuk, amelyet talán egy szerencsés utazás, esemény emlékére épített valaki a 17. század folyamán.

A kápolnának saját harangocskája is volt, ennek sorsáról többféle történet kering. Egyik változat szerint a harangot két sötétpatak-szádi ember vitte el és adta a gyimesközéploki kápolnának 1772 körül, majd innen az új templomba került, ahonnan 1917-ben hadi célokra elszállították. A szépvíziek szerint viszont a pogányhavas kápolna harangja a helyi iskolába került (mások szerint ez a széphavas kápolna harangja), ahol ma is látható, míg egy további változat szerint Szépvízre a széphavas kápolna harangja került. (...) Egyelőre megválaszolatlan kérdés marad, hogy egy korábbi, Szent Lászlóhoz kötődő népi hagyomány és a helynév interpretációja vezetett-e a titulus választásához, vagy a kápolna védőszentje generálta a Szent Lászlóhoz kapcsolódó hagyományt. (...)

BOTÁR ISTVÁN

régész – Csíki Székely Múzeum
(Részlet a Csíki Székely Múzeum 2010-es évkönyvében megjelent írásból)

Szépvíz község Önkormányzata, a Szépvízi Közbirtokosság és a Szépvízi Ifjúsági Szervezet meghívja a község minden lakóját a Szent László napi ünnepekre!

A Szent László-napok programja

Június 27. szerda

Szent László emlékhely avatóünnepség
Gyalogos keresztalja indul 9 órakor a szépvízi római katolikus templomtól a Kicsi Pogányhavasra.
Az ünnepi rendezvény kezdete 11 óra.

Június 30. szombat

10.00 Minifoci vetélkedő – a futballpályán
11.00 Történelmi vetélkedő – a községházán
20.00 A szépvízi Pozdor hagyományőrző táncsoport mősora – a főtéren
Harcművészeti bemutatók – a főtéren
Szépvíz Rádió party – utcabál

Július 1. vasárnap

10.00 Dísztanácsülés – a községházán
11.00 Koszorúzás a Szent László szobornál
12.30 Ünnepi szentmise
17.00 Öreg-fiatal focimérkőzés – a futballpályán
20.00 Kultúrműsor a szépvízi kultúrotthonban
A csíkborzsovai férfikórus előadása

A Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes Ördöngösök Füzesen című előadása. Az előadás során a nézők szórakoztató történetbe ágyazva északmezőségi, kalotaszegi, gyimesi és szatmári táncokat láthatnak. Minden korosztálynak szóló mese a tánc nyelvén bemutatva.

Felhívás

Tisztelettel felkérjük a lakosságot, hogy azon személyek, akik járművel szeretnék megközelíteni a Szent László emlékhelyet a szentelés napján, Fügés-tető felől tegyék meg azt, illetve 10 óra után a Hegyútján.

